

GJØDSLINGSPLAN - Tiden er inne for planlegging av neste vekstseong!

Hvorfor skal vi ha gjødslingsplan?

- Lovpålagt - MEN det er mange andre gode grunner:
- God avling
- Godt sluttprodukt
- Godt for miljøet
- God økonomi

God agronomi er grunnlaget for et godt økonomisk resultat i jordbruket.

En gjødslingsplan er hjelpemiddel for den enkelte gardbruker til å finne riktig gjødslingsnivå på de ulike delene av eiendommen. Hvilken gjødseltype - og mengde gir optimalt økonomisk utbytte?

Etter å ha drevet en eiendom noen år, vil de fleste ha en formening om hvilket nivå en bør ligge på i forhold til tilførsel av nitrogen. Det vil likevel fra år til år være variasjon i hva som er riktig tilførsel av næringsstoffer. Mye nedbør kan gi utvasking, mens tørre forhold etter såing kan gi problemer for plantene å ta opp næring. Fasiten har man ikke før sesongen er avsluttet. Ingen år er like, og det er blant annet dette som gjør jordbruksdrift så interessant.

KRAV til gjødslingsplan

Myndighetene setter krav til årlig utarbeidelse av en gjødslingsplan på det enkelte bruk. Der skal bruk av både mineral- og husdyrgjødsel inngå. Hensikten er i første rekke å øke matproduksjonen der riktig tilførsel av næring gir best utnyttelse av gjødsel og minst mulig avrenning og utslipp av næringsstoffer og klimagasser. Offentlige tilskudd som produksjons- og miljøtilskudd bidrar til å opprettholde norsk matproduksjon og bosetting i hele landet. Motytelsen fra landbruket er bærekraftig og miljøvennlig produksjon. Kravet til gjødslingsplan og plantevernjournal legitimerer således i stor grad statlige overføringer til jordbruket.

Regelverk

Forskriftene som setter krav til lagring og bruk av husdyrgjødsel og gjødslingsplanlegging er:

- forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav (gjødselvarerforskriften)

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2003-07-04-951>

- forskrift om gjødslingsplanlegging (gjødslingsplanleggingsforskriften)

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1999-07-01-791>

Når gjødslingsplaner er i strid med disse forskriftene, vil det medføre trekk i produksjonstilskudd etter *Forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket (PT-forskriften)*

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2014-12-19-1817>

Jordprøver

For å kunne sette opp en riktig gjødslingsplan trenger en å vite innholdet av ulike næringsstoff i jorda og surhetsgraden (pH). Det må derfor jevnlig sendes inn jordprøver til analyse. Jordanalysene legger grunnlaget for hvilken sammensetning og mengde en bør velge i tilført gjødsel. Det hjelper lite å tilføre ekstra mengde nitrogen dersom det er mangel på et annet viktig næringsemne, eller dersom jorda har for lav pH. Lav pH blokkerer opptaket av viktige næringsstoffer.

Jordprøvene bør tas med ca 5 års mellomrom. Det er et KRAV om at jordprøvene på alle skifter ikke skal være mer enn **8 år**. Eldre jordprøver gjør at beregningen som foretas i gjødselplanleggingen kan bli feil. Gjødslingsplaner med jordprøver eldre enn 8 år blir underkjent ved eventuell kontroll fra landbruksmyndighetene. Det skal tas flere prøver på hvert skifte slik at variasjoner innen skiftet blir fanget opp. På et ensartet skifte vil det normalt være behov for færre prøver enn på et skifte med variasjoner i jordart.

Regelverket gir visse unntak for jord man leier første året da man ikke har rukket å ta verken nye jordprøver (hvis det trengs) eller fått laget plan.

Oppsummering:

- Jordprøvene er gyldige i maksimalt 8 år
- Nye jordprøver hvert 5-6 år anbefales
- Tas ut på høsten – det må forventes ca. 6-8 ukers behandlingstid
- Leiejord – jordprøver må tas i løpet av 2. leieår

Kontroll

Landbrukskontorene er pålagt å kontrollere et utvalg av de som søker produksjonstilskudd hvert år. Ved kontrollen skal det sjekkes om opplysningene i søknaden stemmer, og om bruket har gjødslingsplan og plantevernjournal i tråd med regelverket. Mangelfull eller manglende plan fører til et prosentvis trekk i produksjonstilskuddet. På større eiendommer kan et slik trekk gi store økonomiske konsekvenser.

Ved kontroll høsten 2020 ble det avdekket alt for mange mangler ved gjødslingsplanene på flere eiendommer. Dette har ført til store trekk i tilskudd.

Det er viktig at det fremkommer hvordan gjødslingsberegningene er gjort. Jordanalysene er grunnlaget, og ut fra vekst og forventet avlingsmende skal det synliggjøres hvordan en er kommet fram til gjødselslag og mengde. En opplisting av mengde gjødsel pr. skifte er derfor ikke en fullverdig plan.

Planen kan den enkelte bruker sette opp selv, enten gjennom program som Skifteplan eller lignende, eller helt enkelt i et excel-ark. Det er ikke noen formelle krav til hvordan en plan skal se ut, men krav til innholdet. Du må vite behovet for ulike næringsstoffer, hovedsaklig nitrogen, fosfor og kalium i en «normalavling». En «normalavling i korn er ofte satt til 450 kg/daa. Så må behovet justeres ut fra jordanalyse, forventet avling, såtidspunkt og jordtype. I tillegg kan en justere for erfaring på det enkelte skiftet. Enkelte steder vet f.eks. brukeren at det årvisst er stor fare for legde, og nitrogenmengden bør da kanskje justeres litt ned i forhold til det som blir beregnet.

Det er mulig å bestille gjødslingsplan hos eksterne planleggere. I vårt område er det særlig Norsk landbruksrådgiving Øst (NLR) og Rune Lerudsmoen i Våler som utarbeider planer. Sammen med bestilling av plan, må det sendes ved skiftekart og jordanalyser, samt planlagt vekst og forventet avlingsnivå.

Husk!

- Gi planlegger fullstendige og korrekte opplysninger som grunnlag for utarbeiding av gjødslingsplan:
 - alle skifter i aktiv drift (også innmarksbeiter som ikke blir gjødslet annet enn av beitedyra) – Skiftekart, markslag og vekst – Mengde husdyrgjødsel på garden – Eventuell bruk av husdyrgjødsel fra andre foretak – Eventuell bruk av slam
- Mangelfull gjødslingsplan kan medføre trekk i Produksjons- og RMP-tilskuddet.
- Det er bonden som har ansvaret for rett informasjon

I tillegg til været den enkelte sesong og riktig tilført gjødselmengde er det flere andre faktorer som spiller inn for å oppnå høye avlingsnivåer, slik som å unngå jordpakking med kjøring kun under laglige forhold, riktig plantevern, godt vekstskifte – i det hele tatt god agronomi. Men en god gjødslingsplan legger grunnlaget!

OBS! Vi minner også om at det er et absolutt krav til å motta produksjonstilskudd, at det settes igjen en kantsone på minimum 2 meter til alle vannførende bekker/åer. Dersom dette ikke overholdes, er eiendommen ikke berettiget produksjonstilskudd. For en eiendom kan dette beløpe seg til mange hundre tusen i bortfalt inntekt. Pass derfor på å sette av tilstrekkelig kantsone mot vatn!

